

***Лекція 15. СРСР в період
світової економічної кризи.***

ПЛАН

- ◆ **Соціалістичне будівництво в СРСР.**
- ◆ **Політика «прискореної» індустріалізації та колективізації сільського господарства в Радянському Союзі. Голодомори.**
- ◆ **Остаточне оформлення тоталітарного режиму, масові репресії в 1937- 1938 рр.**

Соціалістичне будівництво в СРСР

Який курс наступний???

РІК	Лідери угрупувань		Політичні питання
1925	Й. Сталін, М. Бухарін, О. Риков	Г. Зінов'єв, Л. Каменєв («Нова опозиція»)	«Наш генеральний секретар не є тією фігурою, яка може об'єднати навколо себе старий більшовицький штаб» (Л. Каменєв)
1927	Й. Сталін, М. Бухарін, О. Риков	Г. Зінов'єв, Л. Каменєв, Л. Троцький («Об'єднана опозиція»)	Платформа «блоку»: — потрібні високі темпи індустріалізації — «над індустріалізація», значне підвищення податків на селян; — триває бюрократизація партії і переродження держави, таким чином треба відновити внутрішньопартійну демократію. Початок створення підпільної партії
1928-1929	Й. Сталін	М. Бухарін, О. Риков, М. Томський («Правий ухил»)	Опозиція виступає проти згорання непу і застосування надзвичайних методів в економіці, проти теорії «загострення класової боротьби по мірі просування до соціалізму»

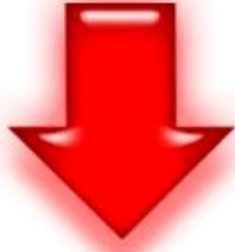

1929 р. – остаточна перемога **Сталіна** в боротьбі проти ленінських соратників. Утвердження **тоталітарного режиму.**
Керуюча сила – **більшовицька партія**

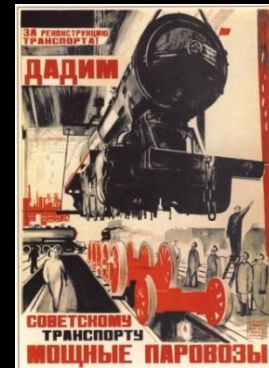

ІНДУСТРІАЛІЗАЦІ Я

процес створення великого чи просто машинного виробництва в усіх галузях народного господарства, насамперед у промисловості.

ЦІЛІ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ

Створення
міцного ВПК

Досягнення
економічної
незалежності

Ліквідація
Технічно –
економічної
відсталості

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА
ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ

«Ножиці цін»

Трудовий ентузіазм. Рух робітників

«П'яні гроші»

Прихована інфляція

Колективізація. «Розкуркулєння»

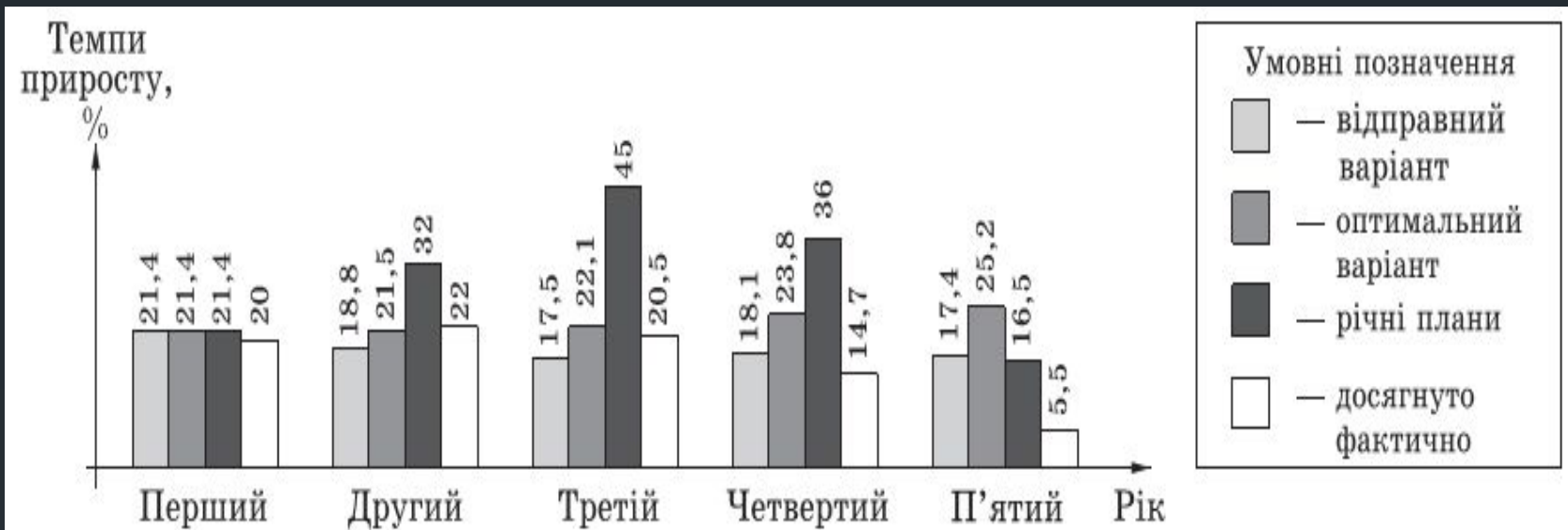
Продаж за кордон національних культурних цінностей

Антирелігійна кампанія

Націоналізація промисловості

Продаж с/г продукції за кордон

Запровадження карткової системи розподілу продуктів

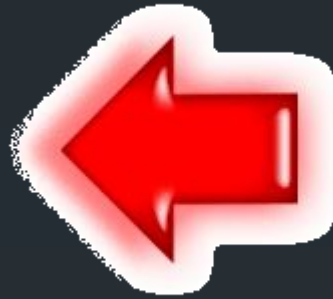

До початку Другої світової війни відбулося дві п'ятирічки (1928-1932 рр. - I, 1933-1937 рр. - II) виконання III (1938-1942 рр.) перервала війна.

Наслідки індустріалізації

Позитивні	Негативні
Досягнення економічної незалежності	Командно – адміністративна економіка
СРСР – потужна індустріально – аграрна країна	Уповільнення темпів легкої промисловості
Створення міцного ВПК	Суцільна колективізація с/г
Розвиток нових галузей	

351. Иванов В.
5-летку в 4 года — выполним! 1948

- Колективізація - створення колективних селянських господарств, що на практиці призвело до відчуження селян від власності на землю і від результатів своєї праці. Вона проводилась з метою збільшення товарності сільського господарства, ліквідації приватної власності, установлення контролю над селянством, а також як джерело індустріалізації.

Причини колективізації

- Необхідність великої маси коштів на індустріалізацію
- Хлібозаготівельна криза 1927 року
- Збільшення за роки НЕПу сільської буржуазії – куркулів, що протирічило ідеології країни
- Приватні с/г були незалежними від держави

Завдання колективізації

- ❖ Перекачати кошти із села в місто для індустріалізації.

село

перекачка
ресурсів

місто

- ❖ Забезпечити промислові центри дешевими продуктами харчування и сировиною для підприємств.

Динамика колективизації:

періоди	Іюнь 1930 г.	Іюнь 1931 г.	Іюнь 1932 г.	Іюнь 1933 г.	Іюнь 1935 г.	Іюнь 1936 г.	Іюнь 1937 г.
Колективі зовані господар ства(% від загальної кількості)	24	53	62	65	83	91	93

Наслідки колективізації + Голодомори:

- Велика кількість загиблих і постраждалих від репресій;
- Руйнування продуктивних сил на селі – причина глибокої кризи в с/г;
- Фактичний контроль над селянами – «неозакріпачення»
- **1932 р.** радянська влада розпочала справжню війну проти селянства. За законом, названим **«законом про п'ять колосків»**, 55 тис. селян були засуджені до 10 років в'язниці та концтаборів та до **смертної кари** за спробу «крадіжки» зерна чи худоби. За таких умов селяни намагалися забивати худобу для власного споживання, щоб вижити в умовах голоду, який настав з 1931 і тривав до 1933 р. Небачений в історії **голод охопив Україну, Нижнє Поволжя, Північний Кавказ, степові райони Дону й Кубані**. Випадки людиноїдства й смерті цілих сіл були настільки частими, що це нікого не дивувало. Масштаби голоду були катастрофічними, й дотепер не відома точна кількість померлих. Так щодо України називаються цифри

ОФОРМЛЕННЯ ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ, МАСОВІ РЕПРЕСІЇ В 1937- 1938 РР.

◆ 5 грудня 1936 року – «Сталінська» Конституція СРСР

Демократичні закони – неможливість їх дотримання в
тоталітарній країні.

Мета політичних репресій

Знищення будь-якої, навіть потенційної опозиції.

Знищення старої «партійної гвардії», усіх, хто міг пролити світло на минуле Й. Сталіна.

Переслідування і знищення заможних верств населення. Зняття соціальної напруги в суспільстві; знищення «стрілочників» — представників партійно-бюрократичного апарату, на яких перекладали відповідальність за прорахунки Й. Сталіна

■ Засуджені по справах ВНК—ОДПУ—НКВС (1921—1940 рр.) (офіційні дані)

Показник, тис. осіб	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940
Кількість засуджених	35,8	6,0	4,7	12,4	15,9	17,8	26,0	33,7	56,2	207,0	180,6	141,9	239,6	78,9	267,0	274,6	790,6	554,2	63,8	71,8
З них до смертної кари	9,7	1,9	4,1	2,5	2,4	0,9	2,3	0,8	2,1	20,2	10,6	2,7	2,1	2,0	1,2	1,1	353,0	328,6	2,5	1,6

■ Кількість ув'язнених у виправно-трудових таборах і колоніях у СРСР станом на 1 січня кожного року (офіційні дані)

Кількість ув'язнених	1934	1935	1936	1937	1938	1939
У таборах і колоніях, млн осіб	0,5	0,9	1,2	1,1	1,8	1,6
Засуджені за політичними мотивами, %	26,5	16,3	12,6	12,8	18,6	34,5

У цілому в СРСР запанував тоталітарний режим, що базувався на однопартійній диктатурі й авторитарному правлінні однієї людини - Й. Сталіна.